

Brussel, 2 oktober 2025
(OR. en)

13386/25

SOC 632
ANTIDISCRIM 88
FREMP 255

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	12742/25
Betreft:	Ontwerpconclusies van de Raad over de sociale inclusie van personen met een handicap door het bevorderen van zelfstandig wonen – <i>Goedkeuring</i>

1. Het voorzitterschap heeft ontwerpconclusies van de Raad opgesteld over de sociale inclusie van personen met een handicap door het bevorderen van zelfstandig wonen.
2. De Groep sociale vraagstukken heeft deze conclusies op 14 juli en 10 september 2025 besproken.
3. Er is een beginselakkoord bereikt over de ontwerptekst in de bijlage bij deze nota¹.
4. Het Comité van permanente vertegenwoordigers wordt verzocht de ontwerpconclusies in de bijlage bij deze nota toe te zenden aan de Raad Epsco, met het oog op de goedkeuring ervan tijdens de zitting op 17 oktober 2025.

¹ In de tekst zijn kleine technische wijzigingen aangebracht.

**Sociale inclusie van personen met een handicap
door het bevorderen van zelfstandig wonen**

Ontwerpconclusies van de Raad

WIJZEND OP HET VOLGENDE:

1. De Europese Unie is gegrondvest op de waarden van menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkheid en eerbiediging van de mensenrechten en zet zich in voor de bestrijding van discriminatie, onder meer op grond van handicap, zoals vastgelegd in het Verdrag betreffende de Europese Unie, het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.
2. In 2021 verwelkomde en bekrachtigde de Raad van de Europese Unie de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030 (“EU-strategie inzake handicaps”)². De strategie ondersteunt de uitvoering van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD), dat door de Unie is gesloten en door alle lidstaten is geratificeerd, alsook de Europese pijler van sociale rechten, met name beginsel 17, waarin het belang van sociale inclusie en gelijke kansen voor personen met een handicap wordt benadrukt.
3. In de EU-strategie inzake handicaps staat dat de lidstaten en alle EU- instellingen en -agentschappen de behoeften van personen met een handicap in aanmerking moeten nemen bij het ontwerpen, uitvoeren en monitoren van beleid, wetgeving en financieringsprogramma’s, via gerichte acties en mainstreaming. In de strategie wordt ook gepleit voor een intersectioneel perspectief.

² Doc. 9749/1/21 REV 1.

4. Het recht op zelfstandig wonen is verankerd in artikel 19 van het UNCRPD, waarin staat dat de staten die partij zijn bij dit Verdrag verplicht zijn passende maatregelen te nemen om het personen met een handicap gemakkelijker te maken het recht op zelfstandig wonen ten volle uit te oefenen en volledig deel uit te maken van en te participeren in de maatschappij. De mededeling van de Commissie “Richtsnoeren voor zelfstandig wonen en inclusie in de gemeenschap ten behoeve van personen met een handicap in de context van EU-financiering” (“richtsnoeren van de Commissie inzake zelfstandig wonen”) bevat praktische aanbevelingen aan de lidstaten over het gebruik van EU-financiering ten behoeve van investeringen en structurele hervormingen om zelfstandig wonen voor personen met een handicap te bevorderen en de nationale en regionale inspanningen voor de uitvoering van het UNCRPD te ondersteunen.
5. Volgens onderzoek uit 2020 zouden er in de EU naar schatting meer dan een miljoen personen met een handicap jonger dan 65 jaar en meer dan twee miljoen personen met een handicap ouder dan 65 jaar in instellingen wonen^{3 4}. Ondanks de geboekte vooruitgang bevinden de lidstaten zich in verschillende ontwikkelingsstadia wat de voorwaarden voor zelfstandig wonen betreft. Als gevolg daarvan worden veel personen met een handicap nog steeds geconfronteerd met belemmeringen bij de volledige uitoefening van hun recht om te kiezen en controle uit te oefenen over beslissingen die hun leven aangaan, waaronder waar, hoe en met wie zij wonen. Daarom moeten er zowel op EU- als op nationaal niveau verdere inspanningen worden geleverd zodat personen met een handicap hun recht om op voet van gelijkheid met anderen in de gemeenschap te leven, ten volle kunnen uitoefenen.

³ Europese Commissie: Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie en Grammenos, S., “COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking”.

⁴ Uit onderzoek blijkt dat het aantal kinderen, volwassenen en ouderen met een handicap in verzorgingsinstellingen de afgelopen jaren nog steeds toeneemt, Eurofound (2024), “Paths towards independent living and social inclusion in Europe”, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg.

6. Het op een adequate, geïntegreerde en continue wijze verlenen van persoonsgerichte ondersteunende maatschappelijke diensten, zoals persoonlijke assistentie, netwerken voor ondersteunde besluitvorming en ondersteuningsnetwerken, is van essentieel belang voor de volledige inclusie van personen met een handicap in de gemeenschap en om te voorkomen dat zij geïsoleerd raken of buiten de gemeenschap vallen. Er zijn ook maatregelen nodig om hardnekkige belemmeringen weg te nemen die personen met een handicap verhinderen om op voet van gelijkheid met anderen toegang te krijgen tot maatschappelijke diensten en voorzieningen voor het algemene publiek, met inbegrip van toegankelijke en niet-gesegregeerde huisvesting, die vele vormen kunnen aannemen, van individuele woningen tot situaties waarin meerdere personen een woning delen, en verschillende bewoningsvormen.
7. Het is van cruciaal belang om hoogwaardige werkgelegenheid en eerlijke arbeidsomstandigheden in de zorgsector te ondersteunen, zodat de zorg verder kan worden geprofessionaliseerd, er hoogwaardige langdurige zorgdiensten kunnen worden verleend, er tegemoet kan worden gekomen aan de behoeften op het gebied van vaardigheden en arbeidstekorten kunnen worden aangepakt. Tegelijkertijd moeten de lidstaten, mede gezien de belangrijke rol die vrouwen als mantelzorgers spelen, niet-professionele zorgverleners beter in kaart brengen en hen ondersteunen bij hun zorgverleningsactiviteiten door middel van maatregelen zoals een recht op vervangende mantelzorg en ondersteunende diensten.
8. Inspanningen om zelfstandig wonen en de inclusie van personen met een handicap te bevorderen, worden gehinderd door belemmeringen in de toegang tot sociale en gezondheidsdiensten, voor- en vroegschoolse educatie en opvang, onderwijs en opleiding, werkgelegenheid, cultuur, sport en vrijetijdsactiviteiten op voet van gelijkheid met anderen, onder meer door een gebrek aan toegankelijkheid en redelijke aanpassingen op deze gebieden. Daarom is het belangrijk ervoor te zorgen dat maatschappelijke diensten en voorzieningen die beschikbaar zijn voor het algemene publiek ook op voet van gelijkheid beschikbaar zijn voor personen met een handicap en dat deze inspelen op hun behoeften. Zoals in het UNCRPD wordt benadrukt, bevordert de toepassing van universele ontwerpbeginselen bij het creëren van nieuwe diensten en omgevingen gelijke toegang voor iedereen en zijn latere aanpassingen daardoor minder nodig.

9. Betaalbare hulptechnologie en innovatieve toegankelijke technologische oplossingen spelen een cruciale rol om zelfstandig wonen mogelijk te maken, bijvoorbeeld doordat dankzij de ontwikkeling en beschikbaarheid van apparaten en software die communicatie, mobiliteit en toegang tot informatie vergemakkelijken, thuis en op afstand zorg kan worden geboden aan personen met een handicap, ook in landelijke en afgelegen gebieden. Daarnaast is toegankelijkheid van informatie- en communicatietechnologieën en -diensten, onder meer door de ontwikkeling van digitale vaardigheden, een voorwaarde om ervoor te zorgen dat personen met een handicap hun rechten, waaronder het recht op vrijheid van meningsuiting, kunnen uitoefenen en hun weg kunnen vinden in hun gemeenschap zonder dat hun deelname aan de samenleving wordt belemmerd. Daartoe draagt de Europese toegankelijkheidswet, ondersteund door AccessibleEU-activiteiten, bij tot een betere toegankelijkheid in de EU.
10. Crisissituaties treffen personen met een handicap onevenredig zwaar waardoor bestaande kwetsbaarheden en ongelijkheden vaak nog worden verergerd. Personen met een handicap worden nog steeds geconfronteerd met belemmeringen die hen beletten ten volle te profiteren van en toegang te krijgen tot noodhulp op voet van gelijkheid met anderen, en de wijze waarop hulp wordt vormgegeven en verleend is nog steeds onvoldoende aangepast aan hun behoeften. De aanpak van dit probleem, onder meer door middel van noodplannen, is ook belangrijk bij het mogelijk maken van zelfstandig wonen.
11. Wanneer er maatregelen worden genomen om zelfstandig wonen te bevorderen, moet er rekening worden gehouden met de meervoudige en elkaar overlappende vormen van discriminatie en achterstelling waar personen met een handicap mee te maken kunnen krijgen. Met name vrouwen, kinderen en ouderen met een handicap worden vaak geconfronteerd met verschillende obstakels, realiteiten en behoeften, en lopen een verhoogd risico op uitsluiting. Vrouwen en meisjes met een handicap lopen ook vaak een groter risico op geweld, letsel of misbruik, verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of uitbuiting. Het bevorderen van hun volledige en gelijke participatie op alle gebieden en van hun recht om op voet van gelijkheid met anderen in de gemeenschap te leven, vereist daarom bijzondere aandacht en aangepaste maatregelen zodat in hun specifieke behoeften kan worden voorzien.

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE ROEPT DE LIDSTATEN OP OM, overeenkomstig hun bevoegdheden en rekening houdend met de nationale omstandigheden:

12. Maatregelen te ontwikkelen of bestaande maatregelen verder te verbeteren om zelfstandig wonen van personen met een handicap te bevorderen, in voorkomend geval in overeenstemming met de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030, zodat wordt voldaan aan de verplichtingen van het UNCRPD en met name die van artikel 19.
13. Bij de voorbereiding van beleid, strategieën en acties gebruik te maken van bestaande kennis en beste praktijken, rekening houdend met de aanpak in de richtsnoeren van de Commissie inzake zelfstandig wonen, met name wat betreft het doeltreffende gebruik van EU-financiering ter bevordering van zelfstandig wonen voor personen met een handicap, en, in voorkomend geval, gebruik te maken van de steun van het Europees kenniscentrum voor toegankelijkheid AccessibleEU.
14. Interventies te ondersteunen om personen met een handicap in staat te stellen zelfstandig in de gemeenschap te wonen, onder meer door te zorgen voor de beschikbaarheid van toegankelijke, betaalbare en niet-gesegregeerde huisvesting en de ondersteuning te bieden die nodig is om zelfstandig te kunnen wonen, met inachtneming van individuele keuzes en rekening houdend met individuele omstandigheden en behoeften.
15. Overleg met en de actieve betrokkenheid van personen met een handicap op alle niveaus te bevorderen bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van acties en beleidsmaatregelen die hen aangaan, onder meer via hun vertegenwoordigende organisaties.

16. De toegang tot en betaalbaarheid van persoonsgerichte ondersteunende diensten te bevorderen, zoals persoonlijke assistentie, hulptechnologie, toegankelijke informatie- en communicatietechnologieën en -diensten, ondersteunde besluitvorming en georganiseerde ondersteuningssystemen (bv. collegiale ondersteuning, centra voor zelfstandig wonen en begeleid wonen).
17. Ervoor te zorgen dat diensten die beschikbaar zijn voor de algemene bevolking ook beschikbaar, toegankelijk, betaalbaar, inclusief en aanpasbaar zijn voor personen met een handicap en dat zij op gecoördineerde wijze worden verleend.
18. Te voorzien in opleidingen voor dienstverleners om persoonsgerichte ondersteuning en dienstverlening in de gemeenschap te faciliteren teneinde zelfstandig wonen te ondersteunen in overeenstemming met het UNCRPD.
19. Personen met een handicap, met inbegrip van de huidige bewoners van instellingen en hun families, te informeren over hun rechten, aanspraken en mogelijkheden wat betreft huisvesting en de nodige ondersteuning en begeleiding te bieden bij het besluitvormingsproces, onder meer door middel van maatwerk en casemanagement.
20. Waar nodig de beschikbaarheid van betaalbare, toegankelijke, inclusieve, niet-gesegregeerde en veilige huisvesting in gemeenschappen te vergroten om dakloosheid en woningnood te voorkomen en zelfstandig wonen te faciliteren.

ROEPT DE EUROPESE COMMISSIE OP OM:

21. Rekening houdend, in voorkomend geval, met de slotopmerkingen van het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap over de gecombineerde tweede en derde periodieke verslagen van de Europese Unie, de focus te blijven leggen op het bevorderen en waarborgen van zelfstandig wonen wanneer er initiatieven en acties worden gepresenteerd in het kader van de tweede helft van de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030, en eventuele resterende beleidslacunes aan te vullen, met volledige inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid en de diversiteit van de stelsels in de lidstaten.

22. Relevante belanghebbenden, met name personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties en het Europees platform voor personen met een handicap, te raadplegen en actief te betrekken bij de voorbereiding van initiatieven en acties.
23. De werking van de interne markt voor hulptechnologieën en de noodzaak van verdere maatregelen met betrekking tot de subsidiabiliteit en certificering van producten te beoordelen om de toegang tot en het vrije verkeer van hulptechnologieën te verbeteren.
24. Capaciteitsopbouw, wederzijds leren en de uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten te bevorderen en te faciliteren, in samenwerking met de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap, teneinde meer inzicht te krijgen in de op rechten gebaseerde aanpak van inclusie van personen met een handicap, meer kennis te verwerven op gebieden als toegankelijkheid en zelfstandig wonen, met inbegrip van persoonlijke assistentie voor personen met een handicap, en manieren te vinden om de arbeidsomstandigheden in de zorgsector te verbeteren en mantelzorgers en persoonlijke assistenten te ondersteunen.
25. Met betrokkenheid van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), het Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE) en Eurofound de beschikbaarheid te verhogen van naar geslacht uitgesplitste gegevens en een analyse uit te voeren van de situatie van personen met een handicap die in de Unie in verschillende woonvormen wonen, onder meer wat betreft levenskwaliteit en inclusie in de gemeenschap en hun relatieve kosten en baten, teneinde meer inzicht te krijgen in de belemmeringen en succesfactoren bij het waarborgen van zelfstandig wonen, rekening houdend met individuele keuzes, omstandigheden en behoeften.

26. Werk te maken van de systematische integratie van aan handicap gerelateerde vraagstukken in al het EU-beleid in overeenstemming met het UNCRPD, onder meer door in voorkomend geval maatregelen voor inclusie en toegankelijkheid van personen met een handicap op te nemen in belangrijke EU-strategieën zoals de strategie voor een paraatheidsunie, het toekomstige actieplan voor de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten, het toekomstige Europees plan voor betaalbare huisvesting en de toekomstige EU-strategie tegen armoede, en hier rekening mee te houden bij het ontwerpen van een toekomstige, afzonderlijke EU-gendergelijkheidsstrategie op hoog niveau voor de periode na 2025, zodat dit beleid en deze strategieën ten goede komen aan personen met een handicap en rekening houden met de noodzaak om belemmeringen weg te nemen en discriminatie van personen met een handicap tegen te gaan.
27. Uitgebreide richtsnoeren te ontwikkelen over hoe in noodsituaties moet worden gehandeld, met aanpassingen voor alle soorten beperkingen (met inbegrip van fysieke, geestelijke, intellectuele of zintuiglijke beperkingen), en over hoe toegankelijkheid en inclusie kunnen worden gewaarborgd, alsook over opleidingen voor eerstehulpverleners om verschillende soorten beperkingen te herkennen en daarmee passend om te gaan.
-

Referenties

1. EU Interinstitutioneel

Europese pijler van sociale rechten

Europese Commissie: secretariaat-generaal, *Europese pijler van sociale rechten*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2017.

2. EU-wetgeving

Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (PB L 303 van 2.12.2000, blz. 16).

Richtlijn (EU) 2016/2102 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele applicaties van overheidsinstanties (PB L 327 van 2.12.2016, blz. 1).

Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten (PB L 151 van 7.6.2019, blz. 70).

3. Raad van de Europese Unie

Aanbeveling van de Raad van 8 december 2022 over toegang tot betaalbare en hoogwaardige langdurige zorg 2022/C 476/01 (doc. ST/13948/2022/INIT), PB C 476 van 15.11.2019, blz. 1.

Conclusies van de Raad over de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030 (doc. ST 9749/1/21 REV1).

Conclusies van de Raad over de integratie van personen met een handicap op de arbeidsmarkt (doc. ST 15134/22).

Conclusies van de Raad over Speciaal verslag 20/2023 van de Europese Rekenkamer – “Ondersteuning van personen met een beperking” (doc. ST 15575/23).

Ontwerpconclusies van de Raad over het bevorderen van de sociale inclusie van personen met een handicap dankzij werk, redelijke aanpassingen en revalidatie (doc. ST 16543/24).

4. Europees Parlement

De EU-strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030 — Resultaten en perspectieven, beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken, directoraat-generaal Intern Beleid, PE 767.095 — november 2024.

5. Europese Commissie

Mededeling van de Europese Commissie: “Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030”, COM(2021) 101 final.

Europese Commissie, Richtsnoeren voor zelfstandig wonen en inclusie in de gemeenschap ten behoeve van personen met een handicap in de context van EU-financiering, C(2024) 7897 final.

Europese Commissie: Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie en Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2021.

Europese Commissie: Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, *Report on access to essential services in the EU – Commission staff working document*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024.

6. Eurofound

Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg.

7. Verenigde Naties

Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap.

Algemene opmerking nr. 5 (2017) van het UNCRPD-comité over artikel 19 — het recht om zelfstandig te wonen en deel uit te maken van de maatschappij.

Concluding observations on the combined second and third periodic reports of the European Union (“Slotopmerkingen over de gecombineerde tweede en derde periodieke verslagen van de Europese Unie”), VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap, CRPD/C/EU/CO/2-3.
